

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Maria Szczepaniec (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z protestu wyborczego I. L.

przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego,
przy udziale:

1) Zastępcy Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

2) Prokuratora Generalnego,

3) Zastępcy Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w K.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 czerwca 2019 r.

postanawia:

pozostawić protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

Pismem z 4 czerwca 2019 r. I. L. (dalej jako: „wnosząca protest” lub „skarżąca”) wniosła protest przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego (które zostały przeprowadzone 26 maja 2019 r. w okręgu wyborczym nr [...] – W.) oraz przeciwko ważności wyboru wszystkich posłów w Okręgu Wyborczym nr [...]. Jako podstawę protestu podano naruszenie przez właściwy organ wyborczy przepisów ustawy z 5 stycznia 2011 r. (Kodeks wyborczy – jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 684, dalej jako: k.wyb.) dotyczących głosowania.

Skarżąca uznała, że legitymacja czynna do wniesienia protestu przysługuje jej jako wyborcy uprawnionemu na podstawie art. 82 § 3 k.wyb.

Wnosząca protest podniosła następujące zarzuty:

1) Nieprzestrzegania w większości lokali wyborczych zasady tajności głosowania (opierając się na następujących przepisach dotyczących tajności głosowania: art. 1 aktu z 20 września 1976 r., dotyczącego wyboru członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich, art. 3 Protokołu dodatkowego Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 42 § 1, art. 49, art. 52 § 5a, § 6 i § 6a, art. 53, art. 53g § 1 pkt 6, art. 72 § 3 i art. 328 k.wyb.).

Zdaniem skarżącej w większości lokali wyborczych naruszana była tajność głosowania. W ocenie wnoszącej protest – w istotnej części przypadków wynikało to z działań obwodowych komisji wyborczych, które utrudniały wyborcom oddanie głosu w sposób tajny przez zapewnienie zbyt małej liczby miejsc do tajnego głosowania lub miejsc „niedostatecznej jakości”; dopuszczenie do zatłoczenia lokali wyborczych, w taki sposób, że wyborca musiał długo czekać w kolejce, aby wejść do miejsca zapewniającego tajność głosowania (i w takiej konfiguracji wielu wyborców głosowało z naruszeniem tajności, aby „nie tracić czasu”).

Ponadto – w ocenie skarżącej – komisje wyborcze miały nie reagować również na to, że wyborcy nie udawali się do miejsc zapewniających tajność głosowania lub też udawali się do tych miejsc parami, natomiast karty do głosowania wrzucali do urn bez zachowania tajności głosowania.

2) Nieodpowiedniej obsady członków komisji – bowiem w ocenie skarżącej – członkami komisji byli w większości nieprofesjonaliści, niemający studiów lub doświadczenia zawodowego w organizacji wyborów.

Skarżąca podniosła dodatkowo, że jej nazwisko zostało umieszczone w spisie wyborców w obwodzie głosowania dla miejsca zamieszkania, znajdującym się w Okręgu Wyborczym na [...] (X.).

Wnosząca protest, jako dowody wskazanych uprzednio naruszeń k.wyb. przytoczyła dane uzyskane przez Stowarzyszenie Obserwatorium Wyborcze i załączyła do protestu: listę świadków, dwie fotografie pomieszczeń przeznaczonych

do głosowania oraz kserokopie skrótów raportów z obserwacji w lokalach wyborczych sporządzonych przez Obserwatorium.

Odpowiedzi na powyższy protest wnieśli: Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (pismo z 10 czerwca 2019 r.), Prokurator Generalny (pismo z 18 czerwca 2019 r.) oraz Zastępca Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w K. (pismo z 25 czerwca 2019 r.).

Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej wskazał, że zarzut protestu jest bezzasadny. W ocenie Państwowej Komisji Wyborczej nawet jeżeli w jednostkowych przypadkach miałyby się okazać, że została naruszona tajność głosowania, to jednak i tak nie miało to wpływu na wynik głosowania.

Ponadto w ocenie Państwowej Komisji Wyborczej bezzasadny jest zarzut dotyczący nieprzygotowania właściwych wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych oraz niewłaściwego przeszkolenia członków obwodowych komisji wyborczych. Wbrew bowiem twierdzeniu skarżącej nie przekazano członkom komisji jedynie „ogólnych zasad prawa takich jak tajność głosowania”, lecz szczegółowe wytyczne oraz przeprowadzono szkolenia obwodowych komisji wyborczych, których zakres obejmowała również i te kwestie.

Prokurator Generalny podniósł, że w realiach niniejszej sprawy nie można przyjąć, że zostały naruszone przepisy dotyczące tajności głosowania ani, że przedstawione dowody wykazały zaistnienie tych naruszeń w Okręgach Wyborczych nr [...] i nr [...] (jak również tego, iż wskazane dowody w sposób bezsprzeczny tego dowodzą).

Dodatkowo Prokurator Generalny podkreślił, że ustawodawca do uznania wyborcy pozostawił decyzję w przedmiocie tego, czy będzie on głosował tajnie. Obowiązkiem wyborcy jest jedynie zachowanie tajności głosowania, może zaś wybrać sposób głosowania, który zapewnia jego tajność zgodnie z wiedzą i doświadczeniem.

Prokurator Generalny wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu (na podstawie dyspozycji art. 243 § 1 k. wyb.) argumentując, że nie można przyjąć, iż zarzuty protestu zostały uprawdopodobnione, a tym bardziej, że zarzucane naruszenia k.wyb. miały wpływ na wynik wyborów w Okręgu Wyborczym nr [...].

Zastępca Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w K. podniósł, że tajność głosowania jest przywilejem, z którego wyborca może skorzystać i nie ma charakteru bezwzględnie obowiązującego. Niemniej, nawet świadome naruszenie tajności głosowania nie może być obwarowane sankcją nieważności głosu czy tym bardziej całego głosowania.

Wskazano również, że zagadnienie tajności głosowania zostało omówione na szkoleniach z członkami obwodowych komisji wyborczych. W tym aspekcie informacje te były także przedmiotem wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej z 26 kwietnia 2019 r., regulujących tę problematykę i gwarantujących prawo do tajnego głosowania.

Podniesiono ponadto, że w obwodowych komisjach wyborczych w okręgu nr [...] nie stwierdzono naruszeń tajności głosowania. Wskazany w proteście zarzut, iż do takich naruszeń doszło na wielką skalę w większości lokali wyborczych nie znajduje uzasadnienia. Zauważono także, iż ewentualne naruszenia nie były zgłaszane organom wyborczym w dniu głosowania, ani później.

Zastępca Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w K. wniósł o uznanie protestu za bezzasadny i o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest wobec niespełnienia warunków określonych w art. 241 § 3 k.wyb. należało pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z przepisem art. 82 § 1 k.wyb. przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest wyborczy z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI k.k., mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub 2) naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalania wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. Protest przeciwko ważności wyborów z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, o którym mowa w art. 82 § 1 k.wyb., lub naruszeniu przez właściwy organ wyborczy przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników

głosowania lub wyników wyborów może wnieść wyborca, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania (art. 82 § 2 k.wyb.).

Protest przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym lub przeciwko wyborowi posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, radnego lub wójta może wnieść wyborca, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania na obszarze danego okręgu wyborczego (art. 82 § 3 k.wyb.). W powyższym kontekście należy wskazać, że przedmiotem protestu wnoszącej sprzeciw mogą być tylko zarzuty dotyczące ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego oraz przeciwko ważności wyboru wszystkich posłów, które zostały przeprowadzone 26 maja 2019 r. w Okręgu Wyborczym nr [...] – bowiem w spisie wyborców jednego z obwodów głosowania tego Okręgu zostało umieszczone nazwisko skarżącej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalone jest stanowisko, zgodnie z którym dla zapewnienia tajności głosowania nie jest konieczne wyposażenie lokali wyborczych w specjalne pomieszczenia. Ustawodawca bowiem nie określił sposobu zapewnienia tajności głosowania, jak również nie nałożył obowiązku przygotowania w lokalu wyborczym osłoniętych kabin do głosowania. Dla zapewnienia tajności głosowania nie jest konieczne wyposażenie lokali wyborczych w specjalne pomieszczenia, a w przypadku, gdy w lokalu są kabiny, nie muszą mieć one zasłon (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2000 r., III SW 88/00, Legalis nr 48772; OSNP 2001 nr 3, poz. 97; postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2014 r., III SW 33/14, Legalis nr 1044802, LEX nr 1480173).

Niezależnie od powyższego, należy zaznaczyć, że protest wyborczy może być skutecznie wniesiony tylko w przypadku przestępstw wskazanych w rozdziale XXXI k.k. (art. 248 - 251). Nie dotyczy natomiast innych przestępstw zawartych w k.k. lub ustawach pozakodeksowych. Żaden z przytoczonych przez skarżącą stanów faktycznych nie wypełnia znamion któregokolwiek z powyższych czynów zabronionych. Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie „przedmiotem protestu wyborczego jest ważność wyborów lub wyboru określonej osoby, a podstawę zakwestionowania tej ważności stanowią czyny przestępcze i delikty wyborcze

rzutujące na przebieg głosowania i ustalania jego wyników lub ustalenia wyników samych wyborów” (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2014 r., III SW 5/14, Legalis nr 1044795, LEX nr 1477449).

Wnosząca protest nie zrealizowała obowiązku wynikającego bezpośrednio z dyspozycji przepisu art. 241 § 3 k.wyb. w zw. z art. 336 k.wyb. Sąd Najwyższy nadaje bowiem dalszy bieg wniesionemu protestowi wyborczemu jedynie, gdy ten realizuje wymogi wskazane w przepisie art. 241 k.wyb. w zw. z art. 82 § 1 k.wyb. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 lipca 2014 r., III SW 67/14, Legalis nr 1408572, LEX nr 1738533). W niniejszej sprawie warunki te nie zostały jednak spełnione. Podniesione przez skarżącą zarzuty nie odnosiły się do czynów zabronionych stypizowanych w rozdziale XXXI k.k.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 243 § 1 k.wyb. w zw. z art. 336 k.wyb. – postanowił pozostawić niniejszy protest bez dalszego biegu.